

INNBERETNING: ARKEOLOGISK UNDERSØKELSE PÅ
LOK. 96 HAVNEN, GNR 64/1, HAVNEN,
BREMANGER K., SOGN OG FJORDANE

David N. Simpson
Bergen Museum,
De kulturhistoriske samlinger
Universitetet i Bergen

November, 2003

Innhold

Bakgrunn og omfang.....	1
Mål og metoder	2
Lokalitetens beliggenhet	3
Resultater	4
Stratigrafi	4
Datering	4
Oppsummering.....	8
Litteratur	8
Vedlegg 1. Kronologiske rammer og radiologiske dateringer	9

Figurliste

Fig. 1. Oversikt over kysten av Sogn og Fjordane.....	1
Fig. 2. Oversikt over Havnen, Rugsundsøy	2
Fig. 3. Oversikt over Lok. 96 Havnen	3
Fig. 4. Lok. 96 Havnen, hovedprofiltegning	5
Fig. 5. Lok. 96 Havnen, prøvestikkprofiltegninger.....	7

INNBERETNING: ARKEOLOGISK UNDERSØKELSE PÅ LOK. 96 HAVNEN, GNR 64/1, HAVNEN, BREMANGER K., SOGN OG FJORDANE

Bakgrunn og omfang

I forbindelse med reguleringsplan for prosjektet RV616 Langesi/Oldeide (Bremanger sambandet, Skatestraumprosjektet) ble det stilt vilkår om arkeologisk overvåkning ved gravning av en grøft på gården Havnen. Under overvåkningen ble det observert trekullsjikt i nærheten av den tidligere registrerte lok. 96 Havnen (overvåket av regionsansvarlig Asle Bruen Olsen). En mindre granskning for å undersøke avsetningene nærmere ble utført av David Simpson i perioden 21/6 - 22/6-00.

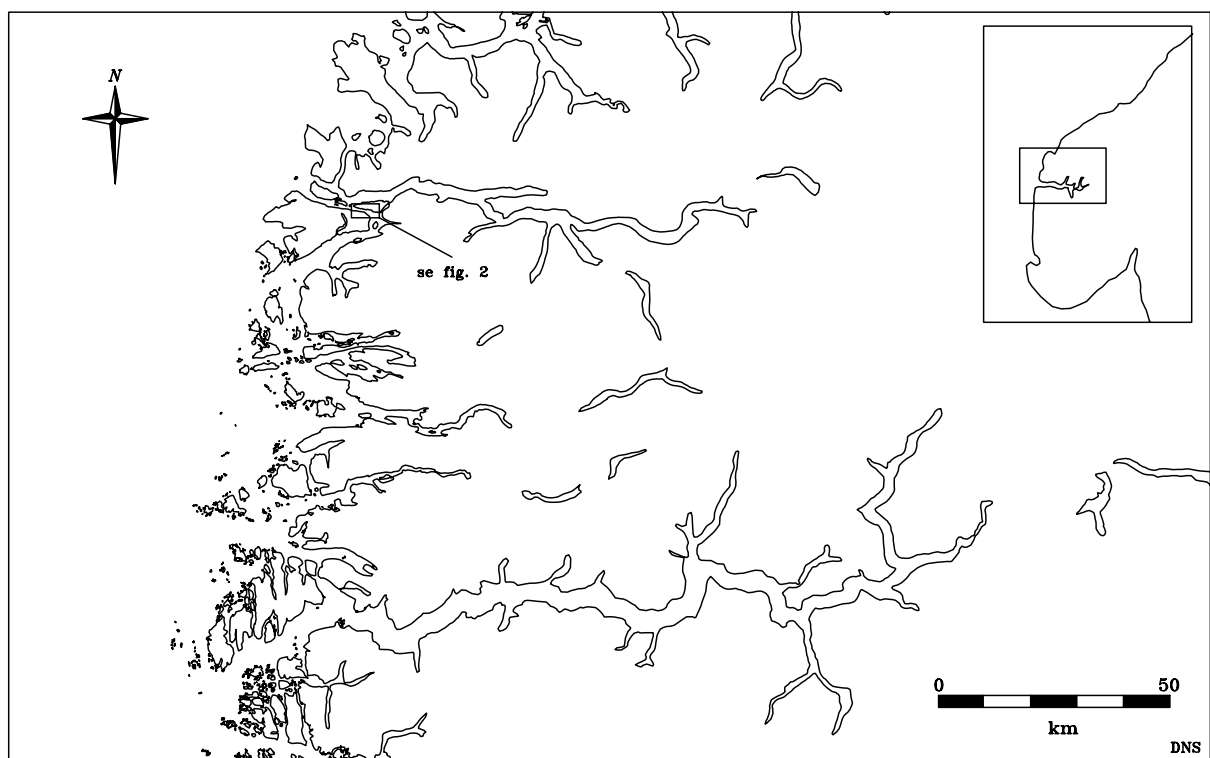

Fig. 1. Oversikt over kysten av Sogn og Fjordane

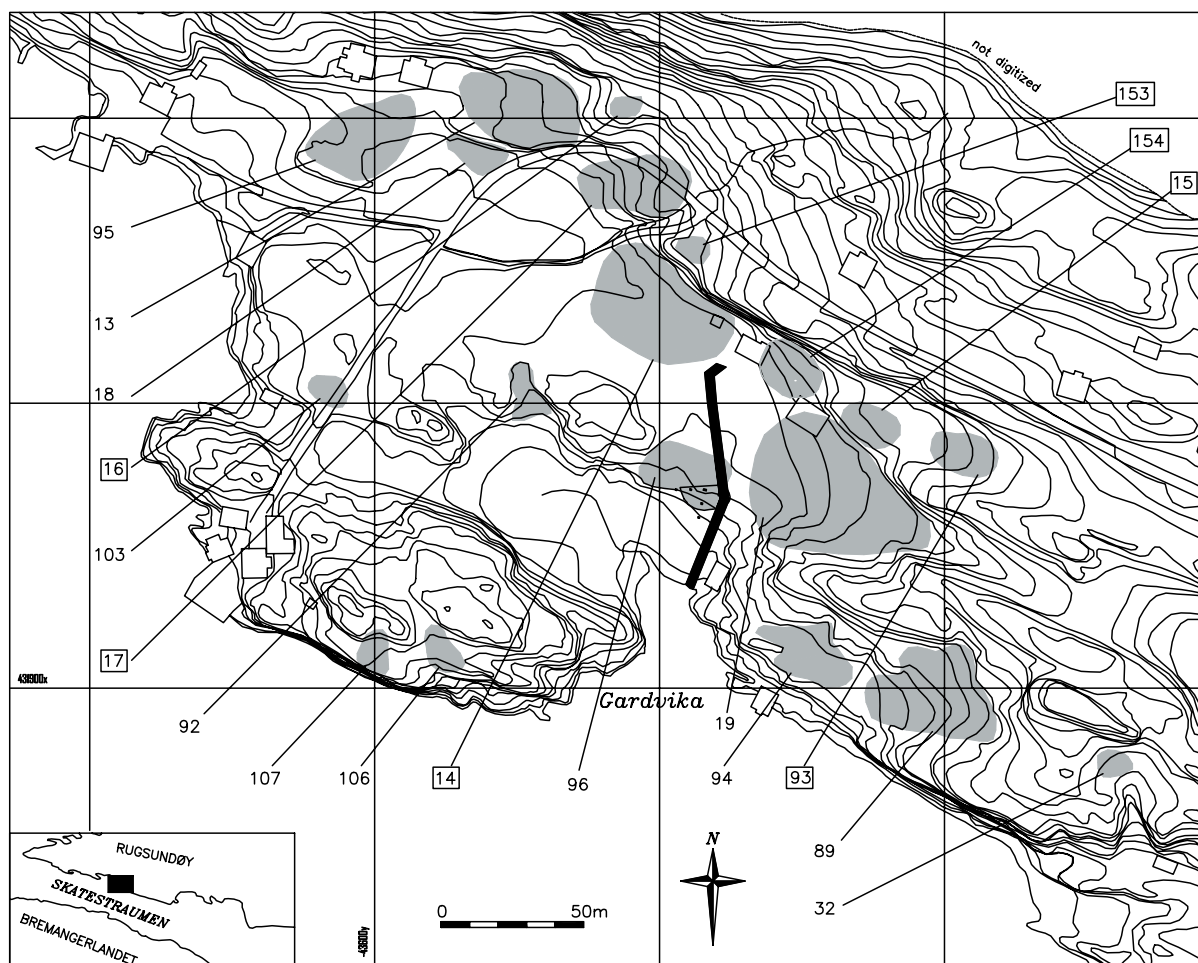

Fig. 2. Oversikt over Havnen, Rugsundsøy
(basert på Bergsfik 2002:50 og Simpson 2001:20)

Mål og metoder

Hovedmålsetningen var å avgjøre om trekullsjiktene observert under overvåkingen representert en del av lok. 96 Havnen, eller en ny lokalitet, samt å kartlegge avsetningenes horisontale utstrekning og de kronologiske fasene som er representert. Dette skulle gjennomføres ved profildokumentasjonen av grøften og en rekke manuelt gravd prøvestikk, innsamling av eventuelle artefaktfunn, samt uttak av trekullprøver til radiologisk aldersbestemmelse. Prøvestikking som undersøkelsesmetode var basert på graving av 50x50cm enheter, hvor et prøvestikk ble utvidet til 50x100 cm. Prøvestikkene ble ikke gravd etter et lokalt koordinatsystem, men ble kartlagt i etterkant. Gitt at de aktuelle avsetningene var veldig tynne, ble de i hovedsak gravd i ren stratigrafiske lag (i motsetning til en kombinasjon av stratigrafiske og mekaniske lag).

Det gjøres oppmerksom på at forholdene for innmåling ikke var optimal, med det resultat at både den horisontale lokaliseringen av grøften og prøvestikkene, samt høydemåling av radiologiskeprøveuttakstedene kan innebære noen feil.

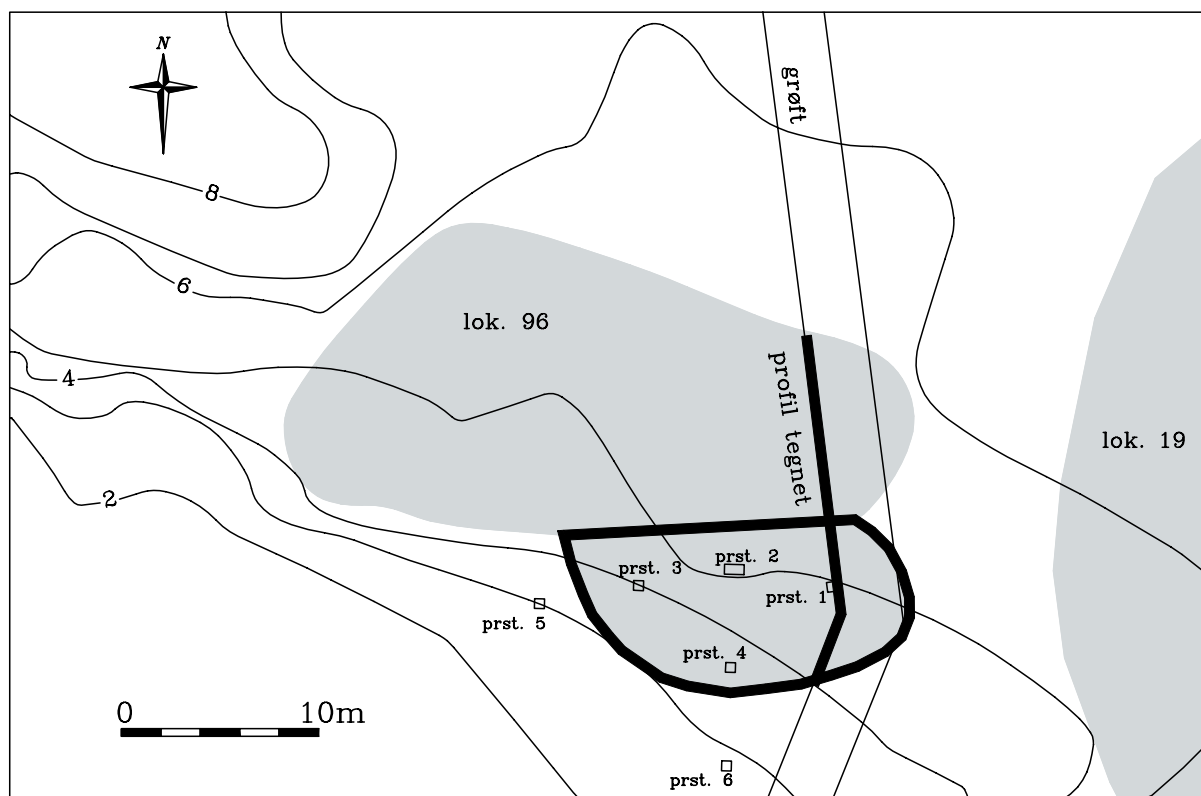

Fig. 3. Oversikt over Lok. 96 Havnen, den nye utvidelsen er innrammet i svart.

Lokalitetens beliggenhet

Det henvises til Bergsviks (2002:56) lokalisering og områdebeskrivelser for lok. 96 Havnen (se også fig. 1 og 2):

Lende og lokalisering

Lokalisering: Lokaliteten ligger på gressenga i havnen ca. 30 m SØ for våningshuset på gnr. 64/1 Havnen, 30 m N for Gårdsvika og 10 m V for Lok. 19 Havnen.

Områdebeskrivelse: Lok 96 Havnen ligger på et lite framspring med en knaus der gressenga gjør en liten knekk ned mot Gårdsvika i S, Det er en liten rygg N for dette framspringet, hvor sedimentene er litt tørrere enn umiddelbart Ø og V for dette.

Lokaliteten er nå dokumentert til å dekke også et område på nedsiden av framspringet med knausen, ned mot Gårdsvika (fig. 3). Dets nyregistrerte areal er 480 m², og den strekker seg fra 3 til 6 moh.

Resultater

Området er tolket til å være en del av den tidligere registrert lok. 96 Havnen. En 18 m lang strekning av grøftet ble profildokumentert og det ble gravd fem prøvestikk (fig. 3, 4 og 4). Det ble observert funn av moderne karakter (glass og keramikk) i torven og dyrkningslaget, men det ble ikke gjort funn av artefakter av forhistorisk karakter. Det ble dokumentert opp til tre stratifiserte trekullsjikter som ble tolket til å være resultat av forhistorisk menneskelig aktivitet.

Stratigrafi

Den hovedstratigrafisk sekvensen besto av følgende:

5 til 90 cm tykk torv, dyrkning eller myrtorv med opp til tre trekullsjikt mot bunnen (eller ved bunnen) av laget. Trekullsjiktene var opp til 10 cm i tykkelse og skilt av opp til 8 cm myrtorv.

stedvis lommer av grus/småstein opp til 10 cm tykk

opp til 58 cm brun sand og stein, strand avsetning

gråblå marin avsetning

Myrtorven var tykkere og mindre forstyrret av jordbruk mot NØ (prøvestikk 1, og 2 samt hovedprofil). Den gikk over til tynnere torv og dyrkningsmasse mot S og V (prøvestikk 3, 4, 5 og 6).

Datering

Lokalitetsdelen uttalt her er datert på grunnlag av 3 radiologiske analyser. Prøve SK222 fra den øverst trekullsjikt i prøvestikk 1 (nedre halvdel) ble datert til 1220 $\pm$ 50 BP (Beta-146766), dvs. omkring overgangen merovingertid/vikingtid. Prøve SK223 fra den nedre trekullsjikt i prøvestikk. 1 ble datert til 2400 $\pm$ 60 BP (Beta-146767) dvs. førromersk jernalder. Prøve SK224 fra trekullsjiketet overgangen mellom torven og brun sand/stein i prøvestikk 4 ble datert til 2850 $\pm$ 50 BP (Beta-146768) og er dermed fra omkring overgangen eldre og yngre bronsealder. Det gjøres oppmerksom på at Bergsvik (2002: 56) noterer tilstedeværelse av tidlig- og mellomneolittiske elementer (skifer avslag, flekker slått med sylindrisk flekketeknikk og chert <KAFGR8>) i toppen av kulturlaget på den tidligere registrerte delen av lokaliteten. Bergsvik tolker disse til å være antagelig sekundært deponert fordi de ble funnet i den øverste sjikt av kulturlaget, og at en radiologisk datering fra lavere nivå ga en førromersk jernalder datering (2430 $\pm$ 80 BP, Beta-48267). Det gjøres oppmerksom på at alle dateringer er oppgitt i radiologiske år før nåtid, se vedlegg 1, s. 9 for et oversikt over kalibrerte kalenderår samt arkeologiske perioder.

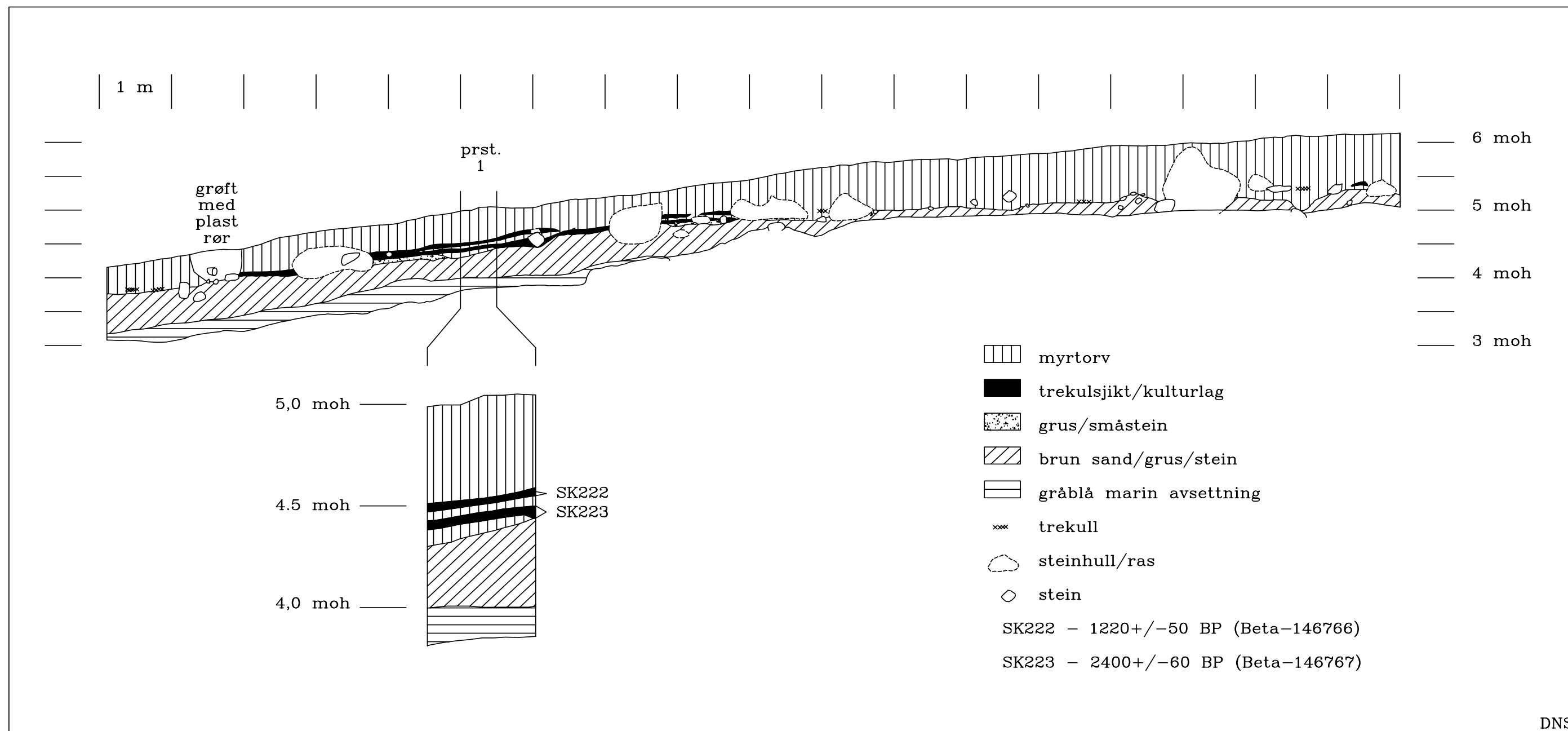

Fig. 4. Lok. 96 Havnen, hovedprofiltegning

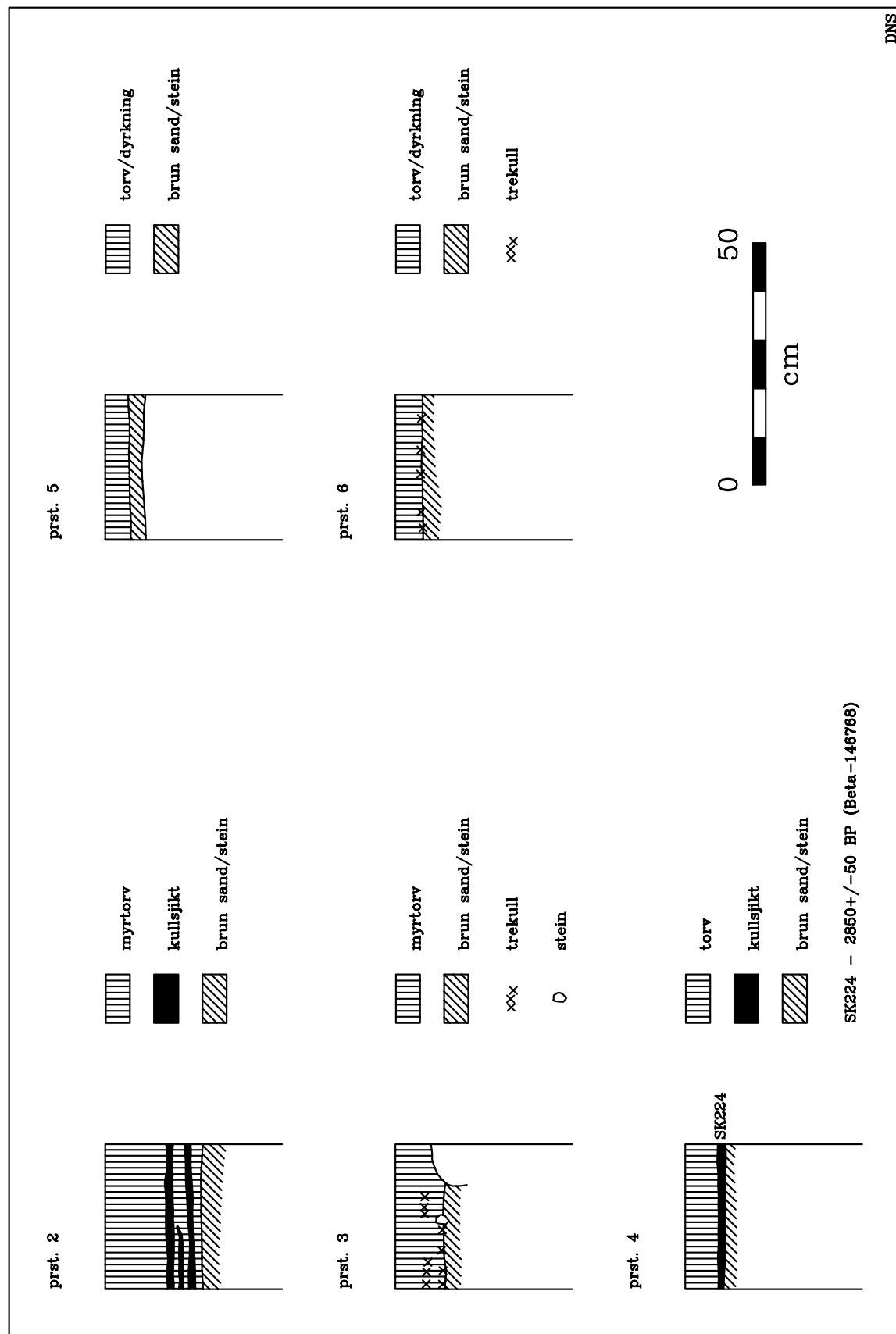

Fig. 5. Lok. 96 Havnen, prøvestikkprofiltegninger

Oppsummering

Som en resultat av granskningen ble den horisontale utstrekningen av lok. 96 Havnen utvidet til 480 m². Dens kronologisk dybde har i tillegg vært øket til å inkludere bruksfaser i følgende 3 perioder: overgangen eldre/ynge bronsealder (2850+/-50 BP, Beta-146768), førromersk jernalder (2400+/-69 BP, Beta-146767 og 2430+/-80 BP, Beta-48267) og overgangen merovingertid/vikingtid (1220+/-50 BP, Beta-146766). Den tidligere registrerte delen av lokaliteten inneholder i tillegg funn fra tidlig/mellomneolittisktid (5200 - 3800 BP) men disse er her tolket til å være av klart sekundær innslag.

Datagrunnlaget fra lok.96 Havnen er foreløpig beskjeden og begrenser dermed muligheten til å trekke detaljerte slutninger med hensyn til de forhistoriske aktivitetene som foregikk på lokaliteten. Det er forventet, imidlertid, at de med stor sannsynlighet har hatt med jordbruk og/eller fiskeriet i den ressursrikte Skatestraumen å gjøre. Lokaliteten bør i tillegg sees som en del av et spennende kompleks av 154 lokaliteter fra mange perioder som er registrert langs begge sider av Skatestraumen.

Litteratur

Bergsvik, Knut Andreas

2002 *Arkeologiske undersøkelser ved Skatestraumen, Bind I. Arkeologiske avhandlinger og rapporter fra Universitetet i Bergen - 7. Bergen Museum, Universitetet i Bergen, Bergen.*

Simpson, David N.

2001 *Innberetning: Arkeologiske undersøkelser på Havna, Skatestraumen, 1999, gnr64, bnr 1, Bremanger k., Sogn of Fjordane, Havna lok 19 (B15737), lok. 93 og lok. 154 (B15738). Manus, Bergen Museum, Universitetet i Bergen.*

Vedlegg 1. Kronologiske rammer og radiologiske dateringer

Tidsalder	Periode	C14 alder BP*	kalender alder
Eldre steinalder	Tidligmesolittikum (TM)	10000 - 9000 BP	9200 - 8050 f.Kr
	Mellommesolittikum (MM)	9000 - 7500 BP	8050 - 6400 f.Kr
	Senmesolittikum (SM)	7500 - 5200 BP	6400 - 4000 f.Kr
Yngre steinalder	Tidligneolittikum (TN)	5200 - 4600 BP	4000 - 3300 f.Kr
	Mellomneolittikum A (MNA)	4600 - 4100 BP	3300 - 2800 f.Kr
	Mellomneolittikum B (MNB)	4100 - 3800 BP	2800 - 2400 f.Kr
	Senneolittikum (SN)	3800 - 3500 BP	2400 - 1800 f. Kr
Bronsealder	Eldre bronsealder (EBA)	3500 - 2900 BP	1800 - 1000 f.Kr.
	Yngre bronsealder (YBA)	2900 - 2500 BP	1000 - 500 f.Kr
Jernalder	Førromersk jernalder (FRJA)	2500 - 2010 BP	500 - Kr.f.
	Romertid (RT)	2010 - 1680 BP	Kr.f - 400 e.Kr
	Folkevandringstid (FVT)	1680 - 1500 BP	400 - 570 e.Kr
	Merovingertid (MVT)	1500 - 1210 BP	570 - 800 e.Kr
	Vikingtid (VT)	1210 - 1050 BP	800 - 1030 e.Kr
Middelalder	(MA)	1050 - 320 BP	1030 - 1537 e.Kr
Nyere tid		320 BP ⇒	1537 e.Kr ⇒

* Presis plassering av flere overganger er under debatt.

Sammendraget trekker inn data fra flere faglige kilder, samt egne tolkninger.

Egen kronologi for sensteinbrukende tid (SST):

Periode	Tilsvarende	C14 alder BP	kalender alder
Tidlig SST*	Senneolittikum (SN)	3800 - 3500 BP	2400 - 1800 f. Kr
Mellom SST	del av Yngre Bronsealder (YBA)	2800 - 2700 BP	930 - 830 f.Kr
Sen SST	slutten av Yngre Bronsealder (YBA) og eldste del av Førromersk Jernalder (FRJA)	2600 - 2200 BP	800 - 225/340 f.Kr.

* SST tilsvare Prescotts LLP (Late Lithic Period).

SST sammendrag hovedsakelig basert på Prescott (1987)

Lab. prøve nr.	Prosjekt prøve nr.	C ¹⁴ alder BP*	Kalibrert kalenderalder**	Periode	lag/kontekst
Beta-146766	SK222	1220+/-50	AD 680 til 910 og AD 920 til 960	MVT/VT	prst. 1, overste trekullsjikt (nedre halvdel), ca. 4,5 moh
Beta-146767	SK223	2400+/-60	BC 770 til 380	FRJA	prst. 1, nederste trekullsjikt, ca. 4,4 moh
Beta-146768	SK224	2850+/-50	BC 1200 til 850	EBA/YBA	prst. 4, trekullsjikt mellom torv og sand/stein, ca. 3,6 moh

* beregnet med enkel sigma, dvs. 68% sannsynlighet for at den virkelige alderen faller innenfor den oppgitte rammen

** beregnet med dobbel sigma, dvs. 95% sannsynlighet for at den virkelige alderen faller innenfor den oppgitte rammen.